

Repliek van het Rijksmuseum¹

MARTINE GOSSELINK

Response from the Rijksmuseum

In its new format the Rijksmuseum is showing an integrated display of artistic and historical objects. As a result of its collection history, the museum focuses on Dutch art and history. Wherever possible the public is alerted to European and global contexts. Despite the first impression of the restored nineteenth century decoration schemes, the Rijksmuseum presents a twenty-first century, i.e. critical version of Dutch art and history. Limitations of the collection, which is evolving all the time thanks to new acquisitions, make it impossible to give all the topics noted by the critics their full due. Through texts and other means this shortcoming can be remedied to some extent. The Rijksmuseum is not a historical museum *strictu sensu* – and does not aim to be that either. Through collaborations with other historical museums, and with historians, the museum does aim to present historical knowledge to a large Dutch and international audience.

Het Rijksmuseum heeft gekozen voor een geïntegreerde opstelling, waarin kunstvoorwerpen en historische objecten gezamenlijk worden getoond. Door de aard van de collectie van het Rijksmuseum vormen Nederlandse cultuur en geschiedenis de hoofdmoot. Waar mogelijk wordt de aandacht gevestigd op de Europese en mondiale context. Ondanks de eerste indruk van de gerestaureerde negentiende-eeuwse decoraties biedt het Rijksmuseum uitdrukkelijk een eenentwintigste-eeuwse, dus kritisch beeld van de Nederlandse cultuur en geschiedenis. Beperkingen van de collectie, die overigens door middel van verwervingen wel steeds evolueert, maken dat niet aan alle door de recensenten gesignaleerde onderwerpen de door hen gewenste aandacht kan worden besteed. Door middel van tekstborden en andere hulpmiddelen wordt daarin ten dele voorzien. Het Rijksmuseum kan en wil niet een louter historisch museum zijn. Door middel van samenwerking met andere historische musea, en met wetenschappers, beoogt het museum historische kennis aan een omvangrijk Nederlands en internationaal publiek te presenteren.

De heropening van het Rijksmuseum bracht, behalve veel bezoekers, ook veel pennen in beweging. Het museum vond zichzelf immers voor een belangrijk deel opnieuw uit. Dat geldt voor het gebouw, dat ingrijpend werd gerenoveerd en waar de oorspronkelijke decoraties deels in zijn teruggebracht. Radicaler en belangrijker nog is de inhoudelijke vernieuwing die is doorgevoerd. Vanaf 1798 heeft de collectie van het Rijksmuseum en zijn voorgangers bestaan uit kunstwerken en historische voorwerpen. Bijna even lang werden kunstwerken en historische voorwerpen beschouwd als zaken die maar weinig met elkaar te maken hebben. Met die traditie is nu gebroken. In het verleden was het museum verdeeld in drie grote, aparte afdelingen: schilderkunst, kunstnijverheid en geschiedenis, elk in een eigen deel van het gebouw, die eerder met de rug naar elkaar stonden dan elkaar versterkten. In het Nieuwe Rijksmuseum is gekozen voor één aaneengesloten, chronologische presentatie. Het *doel* is hiermee *een besef van tijd op te roepen en een gevoel voor schoonheid*, zoals bij het begin van de renovatie het adagium luidde van de toenmalige directeur Ronald de Leeuw. Het *middel* om dit te bereiken is om waar dat kan *voorwerpen van verschillende aard, materiaal en vorm bij elkaar tentoon te stellen*, los dus van de vraag of zij kunst, geschiedenis of iets anders vertegenwoordigen.

De collectie vormde in dit proces het uitgangspunt. De voorwerpen zijn de basis van de presentatie, de drager van het verhaal. Het Rijksmuseum heeft meer dan een miljoen objecten, verdeeld over uiteenlopende deelcollecties. Omdat deze museumcollectie als geheel primair Nederlands van aard is, is het nagestreefde *resultaat* een opstelling die vanaf ongeveer 1100 tot ver in de twintigste eeuw laat zien hoe ‘Nederland’ zich als samenleving, als staat, als natie en als cultuur heeft ontwikkeld.

Het aandeel geschiedenis is meer dan een optelsom van historische objecten

De nieuwe presentatie is rijker en veelzijdiger dan ooit tevoren. Het hele museum gaat nu over het Nederlandse verleden, zeker ook en misschien wel juist daar waar het niet direct of concreet om ‘geschiedenis’ in de meer traditionele zin van het woord gaat. Het Rijksmuseum is dus veel meer geworden dan ‘hoge Kunst in een historische context’, zoals Janssen beweert, die kunst heeft in veel gevallen juist zelf een historische dimensie gekregen. Om een voorbeeld te geven: in zaal 2.6 vertellen we over het ontstaan van verschillende genres binnen de schilderkunst. In het eerste kwart van de

1 Deze tekst is tot stand gekomen in overleg met Gijs van der Ham, Maarten Prak en de overige leden van de afdeling Geschiedenis van het Rijksmuseum.

zeventiende eeuw circuleerde er zoveel geld in de Nederlandse huishoudens, dat er bij de burgerij van toen behoefte ontstond aan kleine schilderijtjes, voor thuis aan de muur. Deze zaal is dan ook ingericht met de ‘kleine’ schilderkunst voor de gegoede burgers: bloemstukken, landschappen en gezelschappen. Deze burgers waren de nieuwe mecenasen in de jonge republiek, zoals kerken en koningen dat waren in andere landen. Dat verklaart het ontstaan van al die kleine huiselijke kunst, naast en in plaats van kolossale historiestukken en altaarstukken uit de buurlanden.

Met al deze schilderijen doet de zaal op het eerste gezicht aan als een puur kunsthistorische zaal, maar door dit verhaal te vertellen draagt zo’n zaal als geheel juist krachtig bij aan het totale historische verhaal van de opstelling. Daarnaast wisselen dit soort zalen af met meer historisch ingerichte zalen. Deze zalen communiceren met elkaar, volgen elkaar op in de tijd, en geven historisch besef mee aan de bezoeker. Overigens zijn ook de zaalteksten van alle tachtig zalen over het algemeen historisch van karakter.

Kunst en geschiedenis versterken elkaar kortom op een manier die eerder onmogelijk was, met – en dat verklaart paradoxaal genoeg wellicht enkele bezwaren – als gunstig gevolg dat bezoekers zich niet zullen afvragen of iets ‘kunst’ of ‘geschiedenis’ is, maar zij geraakt, verrast en nieuwsgierig worden. Dan zullen bezoekers beter gaan kijken waardoor zij, soms zelfs onbewust, nieuwe inzichten in dat verleden verwerven. Dat blijkt uit de eerste reacties van grote aantallen bezoekers en dat zien wij als een grote winst. Hierbij moet meteen worden aangetekend dat het nooit de bedoeling van het Rijksmuseum is geweest de ‘hele’ geschiedenis in al zijn facetten te tonen. De mogelijkheden en onmogelijkheden hiervoor worden uitdrukkelijk door de collectie bepaald – wij komen hier nog uitgebreid op terug.

Museum voor de kunst én de geschiedenis

Wij hebben veel lof gekregen voor de nieuwe aanpak. Simon Schama noemde het museum in zijn recensie in de *Financial Times* zelfs ‘the greatest history-teaching institution anywhere in the world’, zonder dat dit, zo voegde hij hieraan toe, voor de bezoekers als ‘huiswerk’ aanvoelt.² Het is duidelijk dat niet iedereen er zo over denkt. De drie stukken in dit Forum stellen, hoe verschillend ook, een aantal punten van kritiek steeds opnieuw aan de orde. Het gebouw en het beeld dat architect Cuypers hiermee indertijd wilde oproepen, zou te veel de huidige presentatie bepalen, die daarmee een verouderd, door de negentiende eeuw bepaald karakter zou hebben. Een ander punt van kritiek is dat de presentatie te veel bepaald wordt door ‘overvloed en behagen’, zoals Anne-Laure Van Bruaene het fraai verwoordt, en te weinig

² *Financial Times*, 30/31 maart 2013.

zaken ter discussie stelt, te weinig schuurt en te eenzijdig is. Verder zouden de begeleidende teksten te weinig reliëf geven aan de objecten en de presentatie. Daardoor komen volgens de auteurs de meerduidige betekenissen die objecten vaak hebben, niet of onvoldoende aan bod en speelt de esthetiek en niet de geschiedenis in het Rijksmuseum de hoofdrol. Het Rijksmuseum fungeert in hun ogen onvoldoende als een historisch museum, er werd meer van verwacht.

Om met dat laatste punt te beginnen: wij zijn de eersten om toe te geven dat het Rijksmuseum niet een louter historisch museum is. Dat is ook nooit de bedoeling of het streven geweest. Anders hadden wij wel andere keuzes gemaakt door historische hiaten in de opstelling op te vullen met bruiklenen, reproducties en replica's. Dat doen wij dus niet. Wel presenteren wij ons uitdrukkelijk en zonder aarzelen als museum voor de kunst en de geschiedenis van Nederland. De samenhang en integratie die wij tussen deze twee aspecten hebben aangebracht en de chronologische opstelling bieden, zoals eerder uitgelegd, inzichten in het verleden van Nederland. We willen dat beide aspecten – geschiedenis en kunst – elkaar versterken.

RM = NHM?

Tegelijkertijd is het zo dat het museum de kritiek uit historische hoek zelf ook wel heeft aangehaald. Zo wijzen Janssen en anderen op de uitspraken van directeur Wim Pijbes waarin deze suggereerde dat een Nationaal Historisch Museum overbodig zou zijn, omdat het Rijksmuseum al voorzorg in de kennelijke behoefte aan een museum voor de geschiedenis van Nederland. Wat Pijbes daarmee bedoelde te zeggen is niet: dat NHM moet er niet komen want het Rijksmuseum is het NHM. Zijn gedachtegang was veeleer dat het Rijksmuseum samen met andere musea op historisch gebied al zoveel te bieden heeft, dat men zich serieus mocht afvragen of het nog wel wenselijk was een zeer kostbaar nieuw museum op te richten. Op het moment dat de politiek koos voor een NHM had het Rijksmuseum zijn plannen in hoofdlijnen en soms zelfs in detail klaar. Het stond dus toen al op het punt een grote beweging in de richting van een veel historischer presentatie te maken.

Al hebben sommigen de woorden van Pijbes misschien wel zo geïnterpreteerd, het Rijksmuseum pretendeert zeker niet het enige museum in Nederland te zijn waar men van het verleden van Nederland kennis kan nemen. Integendeel, wij zien onszelf als onderdeel van een museaal netwerk. Andere musea kunnen belangrijke onderwerpen zoals onder meer religie, koloniaal verleden en de Tweede Wereldoorlog, veel uitgebreider tonen dan wij dat doen. Dit is ook de reden waarom wij met het Nederlands Openluchtmuseum samenwerken om in Arnhem een educatieve presentatie van de canon van de Nederlandse geschiedenis te maken. Een presentatie met heel andere uitgangspunten en een heel andere dynamiek en vorm dan in het Rijksmuseum zelf mogelijk of gewenst is.

HET RIJKSMUSEUM.

AMSTERDAM

UITGAVE VAN A. JAGER, AMSTERDAM.

Voor de heropening van het Rijksmuseum in 2013 werd het uit 1885 stammende gebouw van architect Pierre Cuypers ingrijpend gerenoveerd.

Foto omstreeks 1890.

Collectie Stadsarchief Amsterdam.

Het andere adagium van Ronald de Leeuw ten tijde van de eerste plannen voor de renovatie luidde: ‘Verder met Cuypers’, want het Rijksmuseum is inderdaad onmiskenbaar een negentiende-eeuws gebouw. Ook de verzameling is in de kern grotendeels in diezelfde eeuw ontstaan, in het kielzog van een groeiend nationaal bewustzijn, een bewustzijn bovendien waaraan het museum zelf een bijdrage moest leveren.³ Het zou wat ons betreft raar en onwenselijk zijn dit eigen verleden te ontkennen en te negeren, maar wij verwerpen het verwijt dat wij ons hierdoor hebben laten ringeloren en nog steeds in die negentiende-eeuwse visie gevangen zouden zitten. Het is dan ook echt onzin om te stellen dat het Rijksmuseum van nu de wens had ‘terug te gaan naar het concept van Cuypers’. Ja, de Eregerij heeft nog steeds de functie van toen, zij het met andere stukken ingevuld. Maar alle overige tachtig zalen in het gebouw zijn verder volkomen anders ingedeeld dan oorspronkelijk de bedoeling was en in geen van de zalen, met uitzondering van de voorhal en de Eregerij, is nog iets van de overvolle decoraties te zien die indertijd waren aangebracht. Daar komt bij dat de glas-in-loodvoorstellingen en muurschilderingen in de voorhal zo evident niet van deze tijd zijn en op zich weer een heel eigen historische voorstelling van historische taferelen tonen, dat het ons ten zeerste zou verbazen als bezoekers ze zouden verwarren met de nieuwe opstelling en het daarin gepresenteerde aandeel van de Nederlandse geschiedenis. Mocht dit volgens bezoekersonderzoek wel zo blijken te zijn, dan is het inderdaad onze taak dit te nuanceren en het karakter ervan – in feite een kunstmatige weergave van een in hoge mate fictief, in de vijftiende en zestiende eeuw gesitueerd gemeenschappelijk nationaal verleden – beter te duiden.

Het is waar dat voor aspecten als gender, migratie en ‘de ander’ de collectie van het Rijksmuseum lacunes vertoont. Aandacht voor transnationale en globale geschiedenissen, die het nationale kader trachten te overstijgen, is voor het Rijksmuseum misschien het ingewikkeldst, juist omdat de verzameling in hoge mate deze ‘nationale last van het verleden’ met zich meedraagt. Toch durven wij te beweren dat de Nederlandse geschiedenis in de huidige opstelling niet vanuit een eenzijdig nationaal perspectief wordt voorgesteld. Op heel veel plaatsen wordt de bredere, Europese of zelfs mondiale context uitdrukkelijk getoond en met de Nederlandse geschiedenis in verband gebracht.

Dat sommige critici vinden dat deze nieuwe aanpak nog steeds onvoldoende perspectief biedt, is begrijpelijk, zeker wanneer zij vanuit hun vakgebied als historicus die ‘andere’ geschiedenissen vertegenwoordigen,

3 Zie Gijs van der Ham, *200 Jaar Rijksmuseum. Geschiedenis van een nationaal symbool* (Amsterdam, Zwolle 2000).

maar zij verliezen hierbij de museale context en mogelijkheden uit het oog. Wij historisch conservatoren moeten onze verhalen vertellen met voorwerpen die uit die tijd zelf komen, altijd met hun eigen, vaak zeer aanwezige visuele kracht, soms ook met de ‘ouderwetse’ uitstraling die hierbij hoort. Dat wij hierdoor, zoals Bloembergen en Eickhoff stellen, bijvoorbeeld het koloniale verleden uitsluitend in een ‘bijrol’ tonen, is naar onze overtuiging onjuist. Zo hebben we in de zeventiende eeuw zowel met onze keuze van voorwerpen als in de bijbehorende teksten met opzet aandacht gegeven aan de intra-Aziatische handel en de mengcultuur. In de achttiende eeuw is naast de wederzijdse culturele beïnvloeding ook oorlogvoering een belangrijk thema, terwijl wij in de negentiende eeuw plaats hebben ingeruimd voor nadrukkelijk als buit gepresenteerde voorwerpen die licht werpen op het geweld van de koloniale overheid, en hier tevens aandacht en ruimte wordt gegeven aan andere perspectieven dan de Nederlandse. Veel van de hier getoonde voorwerpen zijn recente verwervingen, die juist zijn gedaan om een veelzijdiger beeld te geven en tegenwicht te bieden aan de nog steeds belangrijke negentiende-eeuwse nationalistische stukken. Dit geldt bijvoorbeeld voor de zeer aanwezige manshoge portretten van Javaanse hof-functionarissen en voor de indrukwekkende reeks diorama’s van de Surinaamse kunstenaar Gerrit Schouten uit het begin van de negentiende eeuw.

Het kan zijn dat onze teksten hier en daar scherper kunnen en ook wij zelf vinden dat er in de presentatie op dat terrein winst kan worden geboekt. Daar zullen we de gemaakte opmerkingen zeker bij gebruiken. Dat laat onverlet dat de geuite bezwaren naar onze overtuiging een (te) eenzijdig beeld geven van de wijze waarop het Rijksmuseum het koloniale verleden presenteert.

Een museum is geen boek

Enkele maanden na de opening heeft de afdeling Geschiedenis kritische historici uitgenodigd voor een open gesprek over onze uitgangspunten bij de opstelling en over enkele casus. Een van de knelpunten kwam al snel boven tafel: ‘jullie probleem is dat je denkt vanuit het object’, zei een van de gasten, waarop een van de conservatoren repliceerde: ‘dat is niet ons probleem, dat is ons vak’. En zo bespeuren wij als museale historici in alle drie beschouwingen in dit Forum verwachtingen die in het wetenschappelijk en academisch discours vanzelfsprekend zijn, maar in de museale praktijk vaak niet goed zijn te realiseren. De vaste opstelling van het Rijksmuseum is niet de plaats om begrippen omtrent het verleden verregaand te problematiseren of om uitgebreid te beschrijven hoeveel facetten aan een onderwerp of voorwerp kleven. Zeker een museum als het Rijksmuseum, waar de voorwerpen zelf altijd leidend zijn én dat bovendien door een zeer breed en zeer internationaal publiek wordt bezocht, biedt daar weinig gelegenheid voor.

Anderzijds is het zeker de plicht van de conservator zich goed bewust te zijn van de meerduidigheid van voorwerpen en de wetenschappelijke discussies te kennen. Maar hij of zij zal hier altijd een vereenvoudigde vertaling van moeten geven, en een balans moeten vinden tussen begrijpelijkheid en nuances. Dit doen wij door te kiezen uit de veelheid aan betekenissen die elk object in zich draagt, en aan de hand van de thematiek die is gekozen. Elke conservator weet bovendien heel goed dat hoe authentiek elk voorwerp zelf ook is, een museum dat juist niet is: een museum is een kunstmatige omgeving waarin voorwerpen geïsoleerd in vitrines worden neergezet en daarmee volledig losgezongen zijn van hun historische habitat. Die onnatuurlijke door het museum zelf gecreëerde omgeving geeft de conservator vrijheid. Toch is die vrijheid niet oneindig, want dezelfde objecten beperken haar. Je kunt een bepaald voorwerp maar een keer ergens neerzetten. De zaal waarin het stuk terechtkomt en de andere voorwerpen eromheen bepalen de context van dat voorwerp. Jan Asselijns ‘Bedreigde zwaan’ hangt nu op de Eregalerij, maar had wat ons historici betreft niet misstaan in zaal 2.18 ‘Burgers aan de macht’, waar Johan en Cornelis de Witt en het Rampjaar 1672 besproken worden. Andersom zijn wij blij met de aanwezigheid van het doodsportret in terracotta van Michiel de Ruyter in de zeezaal (zaal 2.15). Voorheen vertelde dat portret het verhaal van beeldhouwer Rombout Verhulst en was het te zien op de afdeling beeldhouwkunst.

Los van deze fysieke plaatsing kent ook dat wat je wilt overbrengen aan het publiek zijn beperkingen. Zo is er in ons museum voor gekozen om zestig woorden per objectetiket en honderdvijftig woorden per zaaltekst te gebruiken. Volgens uitgebreide publieksonderzoeken is dit de ideale leeslengte voor de gemiddelde bezoeker. Dat vrijwel alle voorwerpen en elke zaal van teksten zijn voorzien, zien wij op zichzelf als een heel grote stap voorwaarts.

Wij hebben gelaagdheid en perspectief aangebracht door per zaal, zaaldelen of soms vitrines en wanden steeds andere benaderingen en thema’s te kiezen. Hiermee ontstaat wel degelijk een gelaagd verhaal met ruimte voor verschillende perspectieven, maar de opmerkingen in alle stukken wijzen er op dat we hierin nog wel wat verder kunnen gaan. Dat nemen wij ter harte. Soms zal dit met vrij simpele ingrepen kunnen, zoals bij de door Van Bruaene geconstateerde wat slappe formuleringen in teksten over het negentiende-eeuwse historisme of het drinkgedrag van Hollanders. In andere gevallen, zoals bij het door Janssen terecht opgeworpen punt van de religie, een onderwerp dat wij ook zelf onvoldoende naar voren vinden komen, ligt dat ingewikkelder en vergt het een reorganisatie van een of meerdere zalen of een versterking van de collectie zelf.

Naast de zaal- en etiket teksten en naast de museumgids zullen overigens ook steeds meer andere manieren en media worden aangeboden om dieper op objecten of thema’s in te gaan. De veelgeprezen museumwebsite biedt informatie en afbeeldingen van vele duizenden voorwerpen en zal alleen maar rijker en dieper worden. Daarnaast zijn er in vijftig zalen ‘inzoomers’,

De hedendaagse Eregalerij van het Rijksmuseum, 2013.
Foto Iwan Baan, Rijksmuseum, Amsterdam.

en zijn er een gratis downloadbare app, en een multimediatour te huur die op korte termijn over meer dan tweehonderd objecten extra context zal bieden. Op deze manier wordt gelaagde informatie over objecten direct op zaal voor de bezoekers toegankelijk. Momenteel wordt ook een multimediatour rondom het thema ‘Overzees verleden’ ontwikkeld waarin diverse perspectieven en stemmen van de andere hoofdrolspelers uit het koloniaal verleden en de slavernij aan bod zullen komen.

De twintigste eeuw

Het museum heeft ervoor gekozen ook de twintigste eeuw te laten zien. De kunst en de geschiedenis houdt immers niet op na 1900. Slechts één stuk uit dit Forum gaat enigszins in op de presentatie van de twintigste eeuw. Voor ons is het zeer wezenlijk dat het Rijksmuseum nu de twintigste eeuw heeft geïncorporeerd. Niet dat die eeuw in ons museum tot op heden volledig afwezig was. De afdeling Geschiedenis bijvoorbeeld geeft al sinds 1975 jaarlijks een opdracht aan documentaire fotografen om belangrijke ontwikkelingen in de samenleving vast te leggen. En er is ook op andere manieren verzameld op het terrein van de twintigste eeuw. Maar nooit eerder is die eeuw een integraal onderdeel van de opstelling geweest. Al tijdens het directoraat van Ronald de Leeuw is echter besloten dat juist vanwege de keuze voor chronologie, de presentatie tot ver in die eeuw moest worden doorgetrokken. Vandaar dat wij de gelegenheid graag te baat nemen om de hierbij gemaakte keuzes kort te verantwoorden.

Aan de hand van de ‘rode draden’ mens en machine (1900-1950) en vrijheid en structuur (1950-2000) ontstaat in vier tentoonstellingszalen een dynamisch beeld van Nederland in de wereld van de twintigste eeuw. Deze opstelling is een eerste verkenning van een terrein dat voor het Rijksmuseum op het gebied van presenteren nieuw is. De bedoeling is om in de komende tijd regelmatig wisselingen aan te brengen, zodat steeds ruimte ontstaat voor andere perspectieven en accenten. Zo zal de presentatie van de twintigste eeuw, evenals het tot stand brengen van een aansprekende collectie, de komende jaren steeds in beweging zijn. Tegelijkertijd maken deze vier zalen – ook al tonen zij een nog lang niet volgroeide collectie – wel volwaardig deel uit van het chronologische circuit. En ook hier, net als in zalen gewijd aan andere eeuwen, zullen geschiedenis en kunst dicht bij de bezoeker worden gebracht.

Door de kritiek in dit Forum beseffen we dat hier meer context kan worden aangebracht door de hierboven geschetste opzet uit te leggen bij de entree van beide opstellingen. Dan begrijpen bezoekers beter dat bepaalde historische gebeurtenissen helemaal ontbreken of onderbelicht zijn, en dat die in een volgende ‘ronde’ weer wel aan bod kunnen komen. Inderdaad is al gebleken dat voor de twintigste eeuw vooral de Nederlandse bezoekers meer informatie en context wensen.

Tot slot

Wij gaan als museum graag de dialoog aan met de wetenschappelijke wereld. Het bedrijven van wetenschap en het inrichten van musea zijn twee verschillende takken van sport maar onze band met de academische wereld is sterk. We zijn blij dat dat de nieuwe opstelling veelvuldig en serieus door historici wordt bekeken en becommentarieerd. Wij zijn er, met onze critici, van overtuigd dat deze debatten het Rijksmuseum scherper en uiteindelijk dus ook beter maken. Kritiek is essentieel voor ons museum. Als nationaal museum is het Rijksmuseum onderdeel van de maatschappij, en het biedt ook meteen reflectie op die maatschappij. Het is een plek waar jaarlijks twee miljoen mensen met het verleden van Nederland geconfronteerd worden. ◀

Martine Gosselink is sinds februari 2009 hoofd Geschiedenis van het Rijksmuseum. Daarvoor was zij als partner en medeoprichter van het cultureel collectief De Nieuwe Collectie werkzaam. Sinds 1995 realiseerde zij tentoonstellingen, publicaties en culturele projecten voor musea in binnen- en buitenland. De beeldcultuur uit de periode van de Verenigde Oostindische Compagnie en de West-Indische Compagnie is haar specialisme. Dit leidde onder meer tot het opzetten van de database atlasofmutualheritage.nl en een tentoonstelling over de kaarten van Johannes Vingboons in de Kunsthal. Gosselink was initiator van het Dutch Manhattan Heritage Program en de bijbehorende tentoonstelling 'New Amsterdam: The Island at the Center of the World' in het kader van het Henry Hudson-jaar (2009) en ontwierp de plannen voor de inrichting van het National Maritime Museum in Sri Lanka. Recente publicaties: Martine Gosselink en Dirk Tang (eds.), *Iran and the Netherlands: Interwoven through the Ages* (Rotterdam 2009); Martine Gosselink, *New York - Nieuw Amsterdam. De Nederlandse oorsprong van Manhattan* (Amsterdam 2009) en Martine Gosselink, *Land in Zicht. Vingboons tekent de wereld van de 17de eeuw* (Zwolle 2007). E-mail: m.gosselink@rijksmuseum.nl.